

**CONTABILITATEA
ȘI RAPORTAREA FINANCIARĂ
LA INSTITUȚIILE PUBLICE**

Victor MUNTEANU Doina Maria TILEA Vasile BLEOTU

**CONTABILITATEA
ȘI RAPORTAREA FINANCIARĂ
LA INSTITUȚIILE PUBLICE**

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2012

Colecția ȘTIINȚE ECONOMICE

Redactor: Gheorghe Iovan

Tehnoredactor: Ameluța Vișan

Coperta: Angelica Mălăescu

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TILEA, DOINA MARIA

Contabilitatea și raportarea financiară la instituțiile publice / Doina Maria

Tilea, Victor Munteanu, Vasile Bleotu. - București : Editura Universitară, 2012

Bibliogr.

ISBN 978-606-591-575-6

336.146

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786065915756

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2012

Editura Universitară

Director: Vasile Muscalu

B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București

Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27

www.editurauniversitara.ro

e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE

comenzi@editurauniversitara.ro

O.P. 15, C.P. 35, București

www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

CUPRINS	5
PREFAȚĂ	9
CAPITOLUL I: SECTORUL INSTITUȚIILOR PUBLICE – LOCUL, ROLUL ȘI IMPORTANȚA ACESTUIA PE PLAN INTERNAȚIONAL ȘI ÎN ROMÂNIA	11
1.1. Definirea și cadrul legal privind instituțiile publice	11
1.2. Clasificarea și sfera de cuprindere a instituțiilor publice	12
1.3. Bugetul - tablou evaluator și comparativ al veniturilor și cheltuielilor publice	14
1.3.1. Principii și reguli bugetare	15
1.3.2. Componentele bugetului public	17
1.3.3. Finanțarea bugetară a cheltuielilor publice	19
1.3.4. Organizarea sistemului bugetar în România	28
1.3.5. Etapele procesului bugetar	30
1.4. Viața instituțiilor publice: constituire, funcționare, dizolvare, lichidare	33
1.5. Evoluția sectorului instituțiilor publice pe plan internațional și în România	34
1.6. Situația actuală și de perspectivă a sectorului instituțiilor publice în România și în lume	35
CAPITOLUL II: ASPECTE GENERALE ȘI PARTICULARITĂȚI PRIVIND INSTITUȚIILE PUBLICE	37
2.1. Aspecte istorice privind contabilitatea instituțiilor publice	37
2.2. Particularități ale contabilității instituțiilor publice	45
2.2.1. Documentele specifice instituțiilor publice și registrele de contabilitate	45
2.2.2. Principiile contabilității publice	50
2.2.3. Situațiile (rapoartele) financiare întocmite de instituțiile publice	51
2.2.4. Planul de conturi al instituțiilor publice	57

CAPITOLUL III: CONVERGENȚE ȘI ARMONIZĂRI ÎN CONTABILITATEA INSTITUȚIILOR PUBLICE	59
3.1. Rolul și specificul reformei contabile în sectorul instituțiilor publice	59
3.1.1. Etapele reformei contabile în sectorul instituțiilor publice din România	60
3.1.2. Vechiul sistem contabil versus noul sistem contabil al instituțiilor publice	62
3.2. Armonizare și normalizare în contabilitatea instituțiilor publice...	63
3.2.1. Definirea conceptelor de armonizare și normalizare în contabilitate	63
3.2.2. Evoluția procesului de armonizare și normalizare în contabilitate pe plan internațional în România	64
3.2.3. Specificul procesului de armonizare și normalizare în contabilitatea instituțiilor publice	65
 CAPITOLUL IV: CONTABILITATEA CAPITALURILOR	67
4.1. Rolul și importanța capitalurilor	67
4.2. Contabilitatea rezervelor din reevaluare	70
4.3. Contabilitatea specifică provizioanelor	71
4.4. Contabilitatea specifică datoriilor necurente	73
4.4.1. Contabilitatea privind împrumuturile din emisiunea de obligațiuni	73
4.4.2. Contabilitatea specifică tranzacțiilor în leasing	75
4.5. Practici contabile privind capitalurile	77
 CAPITOLUL V: CONTABILITATEA ACTIVELOR FIXE	89
5.1. Rolul și importanța activelor fixe	89
5.2. Politici contabile specifice activelor fixe	93
5.2.1. Evaluarea activelor fixe	93
5.2.2. Contabilitatea tranzacțiilor și evenimentelor privind activele fixe corporale	99
5.2.3. Contabilitatea activelor fixe financiare	102
5.3. Practici contabile privind activele fixe	103
 CAPITOLUL VI: CONTABILITATEA STOCURILOR	115
6.1. Rolul și importanța stocurilor	115
6.2. Politici contabile privind stocurile	117
6.2.1. Evaluarea stocurilor	117
6.2.2. Suporturi informaționale privind stocurile	121
6.3. Modalitățile de exploatare a stocurilor în instituțiile publice	124
6.4. Practici contabile privind stocurile	128

CAPITOLUL VII: CONTABILITATEA CREAŢELOR ŞI DATORIILOR	140
7.1. Importanţa creanţelor şi datoriilor curente	140
7.2. Politici contabile privind creanţele şi datoriile	141
7.2.1. Evaluarea creanţelor şi datoriilor	141
7.2.2. Contabilitatea decontărilor cu furnizorii şi clienţii	142
7.2.3. Contabilitatea privind decontările cu bugetul statului	143
7.3. Practici contabile privind creanţele şi datoriile curente	146
CAPITOLUL VIII: CONTABILITATEA TREZORERIEI	152
8.1. Rolul şi importanţa trezoreriei	152
8.2. Politici contabile privind trezoreria	156
8.3. Contabilitatea investiţiilor pe termen scurt	157
8.4. Casa, conturi la trezoreria statului şi bănci	157
8.5. Practici contabile privind trezoreria	160
CAPITOLUL IX: CONTABILITATEA CHELTUIELILOR ŞI VENITURILOR	168
9.1. Concepte şi tipologii privind cheltuielile şi veniturile	168
9.2. Practici contabile privind cheltuielile şi veniturile	169
CAPITOLUL X: PERFECTIONAREA CONTABILITĂŢII INSTITUŢIILOR PUBLICE ÎN CONFORMITATE CU STANDARDELE INTERNAŢIONALE DE CONTABILITATE DIN SECTORUL PUBLIC	173
10.1. Analiza critică a sistemului contabil actual în instituţiile publice	173
10.2. Standarde Internaţionale de Contabilitate pentru Sectorul Public	176
10.2.1. Conformitate cu standardele internaţionale de contabilitate	179
10.2.2. Contabilitate de casă sau contabilitate de angajamente ..	184
10.3. Regulamentele Comisiei Europene privind “Prezentarea conturilor şi a contabilităţii”	189
10.3.1. Convergenţa sistemului de raportare al instituţiilor publice cu Standardele Internaţionale de Contabilitate pentru Sectorul Public referitoare la prezentarea situaţiilor financiare (IPSAS 1 şi IPSAS 2)	190
10.3.2. Convergenţa normelor naţionale cu Standardele Internaţionale de Contabilitate pentru Sectorul Public referitor la elementele de bilanţ (active şi datorii)	214

10.3.3. Convergența normelor naționale cu Standardele Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public referitor la elementele din Contul de rezultat patrimonial (venituri și cheltuieli).....	229
BIBLIOGRAFIE	265

PREFAȚĂ

Una dintre disciplinele cu mare căutare în rândurile economiștilor este contabilitatea. Această disciplină, de cele mai multe ori anostă, este însuflețită datorită râvnei și discreției profesorilor de a reda, atât sintetic, cât și analitic, coordonatele contabilității.

Lucrarea de față se adresează acelor studenți dornici să descifreze fundamentele contabilității, să avansează elemente de noutate în ceea ce privește abordarea contabilității din spectrul finanțării instituțiilor publice, având ca instrument și limite totodată, bugetul public de venituri și cheltuieli.

Sunt avansate astfel o serie de propuneri privind abordarea eficientă a cheltuielilor publice, metode de atragere a veniturilor publice și de alocare optimă a acestora în vederea satisfacerii raționale a principalelor nomenclatoare de cheltuieli, fiind cunoscut îndeobște necesitatea armonizării procesului de alocare a resurselor cu interesul general, acela de realizarea unui echilibru între principalele forțe societale.

Lucrarea de față prezintă o abordare complexă, în 10 capitole, a disciplinei “Contabilitatea instituțiilor publice”, urmărește o alocare optimă a veniturilor în urma îmbunătățirii ratei de prelevare a lor.

Considerăm că această lucrare, este rod al unei bogate experiențe în domeniu a autorilor, oferind o șansă în plus de ameliorare a activității de zi cu zi a celor prezenți în lumea contabilității, sporindu-le eficiența.

Poate că cel mai important demers al autorilor este realizarea unei analize critice asupra sistemului contabil actual în cadrul instituțiilor publice. În acest context, propunem o serie de elemente de noutate în ceea ce privește metodele și practicile contabile privind structurile bilanțiere.

Prin prisma acestor valențe ale cărții, considerăm că specialiștii și mai ales studenții, vor fi determinați în studiul acestei lucrări, fiind îndreptățiți să solicite autorilor clarificări, particularizări și explicații.

CAPITOLUL I

SECTORUL INSTITUȚIILOR PUBLICE – LOCUL, ROLUL ȘI IMPORTANȚA ACESTUIA PE PLAN INTERNAȚIONAL ȘI ÎN ROMÂNIA

1.1. Definirea și cadrul legal privind instituțiile publice

În conformitate cu prevederile Legii privind finanțele publice nr. 500/2002, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 597 din 13 august 2002, cu modificările și completările ulterioare, instituțiile publice includ: Parlamentul, Administrația Prezidențială, ministerele, celelalte organe de specialitate ale administrației publice, alte autorități publice, instituții publice autonome, precum și instituțiile din subordinea acestora indiferent de modul de finanțare a acestora.

Legea privind finanțele publice locale nr. 273/2006, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 618 din 18 iulie 2006, cu modificările și completările ulterioare include în categoria instituțiilor publice și instituțiile publice locale, respectiv comunele, orașele, municipiile, sectoarele municipiului București, județele, municipiul București, instituțiile și serviciile publice din subordinea acestora, indiferent de modul de finanțare a activității acestora.

În ceea ce privește definirea *instituțiilor publice* în majoritatea cazurilor se fac numeroase confuzii. Dacă am pune întrebarea: “Care din următoarele entități le considerați instituții publice? (Ministerul Finanțelor Publice, Institutul Național de Statistică, Universitatea Valahia din Târgoviște, Regia Autonomă de Transport București)”, sigur răspunsul va fi “toate!”, argumentul fiind că toate aparțin statului. Putem trage concluzia, urmare acestei întrebări că nu se cunoaște care este sfera de cuprindere a sectorului public. Definiția dată de reprezentanții Fondului Monetar Internațional este aceea că sectorul public, pe de o parte include entitățile ce aparțin administrației guvernamentale centrale și locale, iar pe de altă parte include entitățile cu scop productiv, implicate în mecanismele pieței în obținerea de profit.¹

¹ Finance Statistics Manual, International Monetary Fund, 2001

Urmare a celor de mai sus, instituțiile publice sunt acele entități care aparțin administrației guvernamentale centrale și locale care furnizează servicii publice pentru satisfacerea nevoilor colective, au ca obiectiv bunăstarea socială și nu maximizarea profitului și sunt finanțate în majoritatea cazurilor din bugetul public (de stat, local, asigurări) și sunt înființate prin legi sau hotărâri de guvern date în acest sens.

1.2. Clasificarea și sfera de cuprindere a instituțiilor publice

Instituțiile publice din România reprezintă acele organisme prin care statul și unitățile sale administrativ – teritoriale își organizează și desfășoară activitățile.

Clasificarea instituțiilor publice se realizează conform următoarelor criterii:

După natura activității, instituțiile publice se împart în:²

- **instituții de administrație publică**, reprezintă acele instituții de interes central sau local care exercită puterea legislativă: Guvernul, ministerele, consiliile județene, primăriile;
- **instituții de specialitate** cu caracter funcțional, reprezintă acele instituții care fac parte din domenii precum: cercetare, învățământ, cultură apărare, ordine publică, sănătate, asigurări, juridic, fiscal;
- **instituții deliberative** - sunt acele instituții ce reprezintă puterea legislativă la nivel central și local precum: Parlamentul, consiliile locale și partea deliberativă a consiliilor județene.

După sfera de interes:

- **instituții de interes național** - sunt instituțiile care desfășoară activități cu impact la nivel național
- **instituții de interes local** - sunt instituțiile care desfășoară activități cu impact la nivel local, județ sau unitate administrative teritorială
- **instituții cu personalitate juridică** – sunt instituțiile care au patrimoniu propriu, buget de venituri și cheltuieli, își conduc contabilitatea proprie, au conturi deschise la unitățile de trezorerie, întrețin relații cu terții, iar conducătorii acestora au calitatea de ordonatori de credite bugetare;

² *Tiron-Tudor, A., Gherasim, I., Tecar, S. (2003), Contabilitatea instituțiilor publice de învățământ superior, Editura Dacia, Cluj – Napoca, pag.10*

- instituții fără personalitate juridică – sunt acele instituții care funcționează distinct pe lângă instituțiile cu personalitate juridică sau în subordinea acestora, dar nu își conduc contabilitatea proprie, nu au cont deschis la unitățile de trezorerie, iar conducătorii acestora nu au calitatea de ordonatori de credite bugetare (exemplu: creșe, grădinițe, școli, unele clinici universitare, etc.).

După nivelul ierarhic:

- **instituții ierarhic superioare** – sunt instituțiile care au competențe și drepturi sporite în desfășurarea activității, respectiv în repartizarea și utilizarea fondurilor;
- **instituții ierarhic inferioare** – sunt instituțiile care au acces la mijloacele bugetare aferente nevoilor numai prin intermediul instituțiilor ierarhic superioare.

După regimul de finanțare:³

- integral din bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele fondurilor speciale, după caz;
- din venituri proprii și subvenții acordate de la bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele fondurilor speciale, după caz;
- integral, din veniturile proprii.

După modul de prezentare:

- **instituții publice la nivel central:** Președenția, Parlamentul, Guvernul, ministerele precum și alte organe de specialitate ale administrației publice centrale;
- **instituții publice la nivel local:** consiliile județene, consiliile locale, primăriile precum și alte instituții publice de interes local.

După domeniul în care își manifestă autoritatea:

- **instituții publice care acționează în domeniul legislativ:** Parlamentul (respectiv Senatul și Camera Deputaților), consiliile județene și consiliile locale;
- **instituții publice care acționează în domeniul executiv:** Guvernul, ministerele, prefecturile, primăriile;
- **instituții publice care acționează în domeniul judecătoresc:** Înalta Curte de Casație și Justiție, Consiliul Superior al Magistraturii, parchetele, instanțele judecătorești.

³ *Legea finanțelor publice nr. 500/2002, cu modificările și completările ulterioare*

După obiectul activității sau modul de finanțare al activității curente și de capital:⁴

- **instituții administrative:** ministerele, prefecturile, primăriile, alte organisme centrale;
- **instituții de specialitate:** justiție, procuratură, învățământ, medicale.

Sfera de cuprindere a instituțiilor publice este vastă, deoarece prin acestea statul acționează în toate domeniile vieții economice și sociale. Noțiunea de instituție publică este definită atât de către Legea finanțelor publice cât și de Legea finanțelor publice locale.

Principalele sfere de activitate ale instituțiilor publice sunt:

- administrația publică;
- învățământul;
- cultura;
- cercetarea științifică;
- sănătatea;
- apărarea națională;
- ordinea publică;
- activitățile de interes strategic;
- justiția;
- transporturile și telecomunicațiile;
- protecția mediului;
- asistența și protecția socială.

1.3. Bugetul - tablou evaluator și comparativ al veniturilor și cheltuielilor publice

Bugetul public este un act previzional, prin care se estimează și autorizează, anual, veniturile publice ale statului, ca surse bănești și destinațiile acestora, sub forma cheltuielilor.

El se caracterizează prin următoarele trăsături⁵:

- este un act de previziune;
- este un act de autorizare;
- este un act anual;
- este un act juridic;
- sistem de fluxuri financiare;
- instrument de politică a statului în domeniul fiscalității.

⁴ **Ionescu, L.**, *Contabilitatea instituțiilor din administrația publică*, Editura Economică, București, 2001

⁵ **Moșteanu T.**, *coordonator*, *Finanțe publice. Note de curs și aplicații pentru seminar*, Editura Universitară, București, 2008, pag. 288-299

Veniturile publice, exprimate prin impozite, reprezintă prelevări din veniturile sau averea persoanelor fizice sau juridice, la dispoziția statului, în vederea acoperirii cheltuielilor sale, cu caracter nereversibil și fără contraprestație, de aceea putem spune că finanțele publice sunt relații sociale, în formă bănească, între stat, pe de o parte și persoane fizice și juridice, pe de altă parte, fără contrapartidă.

Bugetul public este documentul care cuprinde nu numai execuția resurselor bănești, ci și modul de repartizare și utilitare a acestora sub forma cheltuielilor bugetare.

Cheltuielile publice exprimă un consum **definitiv** de produs intern brut și cuprind:

- cheltuieli bugetare;
- cheltuieli acoperite din fonduri cu destinație specială;
- cheltuieli extrabugetare;
- cheltuieli efectuate din bugetul trezoreriei publice.

Veniturile și cheltuielile publice nu sunt simpli indicatori ai bugetului, ci îndeplinesc rolul de pârghii folosite de stat pentru stimularea dezvoltării sau restrângerii unor activități, a producției și consumului anumitor produse, pentru influențarea anumitor categorii sociale în realizarea acțiunilor în care statul este direct interesat.

1.3.1. Principii și reguli bugetare

La întocmirea bugetelor se au în vedere următoarele principii și reguli bugetare⁶:

- **principiul universalității** (veniturile și cheltuielile se includ în buget în totalitate, în sume brute, fără a fi afectate unei anumite cheltuieli bugetare);
- **principiul publicității**, potrivit căruia sistemul bugetar este deschis și transparent, aceasta realizându-se prin:
 - dezbateră publică a proiectelor de buget, cu prilejul aprobării acestora;
 - dezbateră publică a conturilor generale anuale de execuție a bugetelor, cu prilejul aprobării acestora;
 - publicarea în Monitorul Oficial al României;
 - mijloacele de informare în masă, prin difuzarea de informații asupra conținutului bugetului, exceptând informațiile și documentele nepublicabile, prevăzute de lege.

⁶ *Bistriceanu G.D., Popescu G.H., Bugetul de Stat al României, Editura Universitară, București, 2007, pag. 26-34*

- **principiul unității**, conform căruia veniturile și cheltuielile bugetare se înscriu într-un singur document. Reuniunea tuturor veniturilor și cheltuielilor într-un singur buget de stat creează o imagine de ansamblu și cât mai clară asupra resurselor financiare ale statului și destinațiilor lor;
- **principiul anualității** (veniturile și cheltuielile bugetare sunt aprobate prin lege pe o perioadă de un an, care corespunde exercițiului bugetar și toate încasările și plățile)⁷;
- **principiul specializării bugetare** (veniturile și cheltuielile bugetare se înscriu și se aprobă în buget, potrivit clasificăției bugetare;
- **principiul unității monetare** (toate operațiunile bugetare se exprimă în moneda națională);
- **principiul echilibrării bugetare** presupune acoperirea integrală a cheltuielilor din veniturile ordinare ale bugetului. Echilibrul bugetar are în vedere elaborarea unor bugete balansate, precum și păstrarea echilibrului în perioada de execuție a bugetului.
- **principiul realității bugetare**, acest principiu nu apare în Legea finanțelor publice și are în vedere două aspecte:
 - înscrierea în buget a veniturilor bugetare posibil de realizat, deci cu un grad de certitudine cât mai mare, și a cheltuielilor necesare perioadei bugetare, prioritare în condițiile perioadei date;
 - modul de elaborare și de execuție a bugetului să aibă la bază date verificabile și ușor de identificat.
- **principiul neafectării veniturilor bugetare** este un principiu al bugetului de stat potrivit căruia veniturile bugetare, după încasare trebuie depersonalizate, să-și piardă individualitatea și proveniența și sunt utilizate pentru efectuarea cheltuielilor bugetare, oricare ar fi acestea. Potrivit acestui principiu nu se admite ca un anumit venit bugetar să fie afectat pentru finanțarea unor anumite cheltuieli.

Bugetarea este un element major al activității de date financiare. Bugetarea este procesul de alocare a resurselor la nevoile prioritare ale unei instituții. Adoptarea unui buget implică faptul că o serie de decizii au fost făcute de către consiliul de conducere, în funcție de nevoia de resurse.

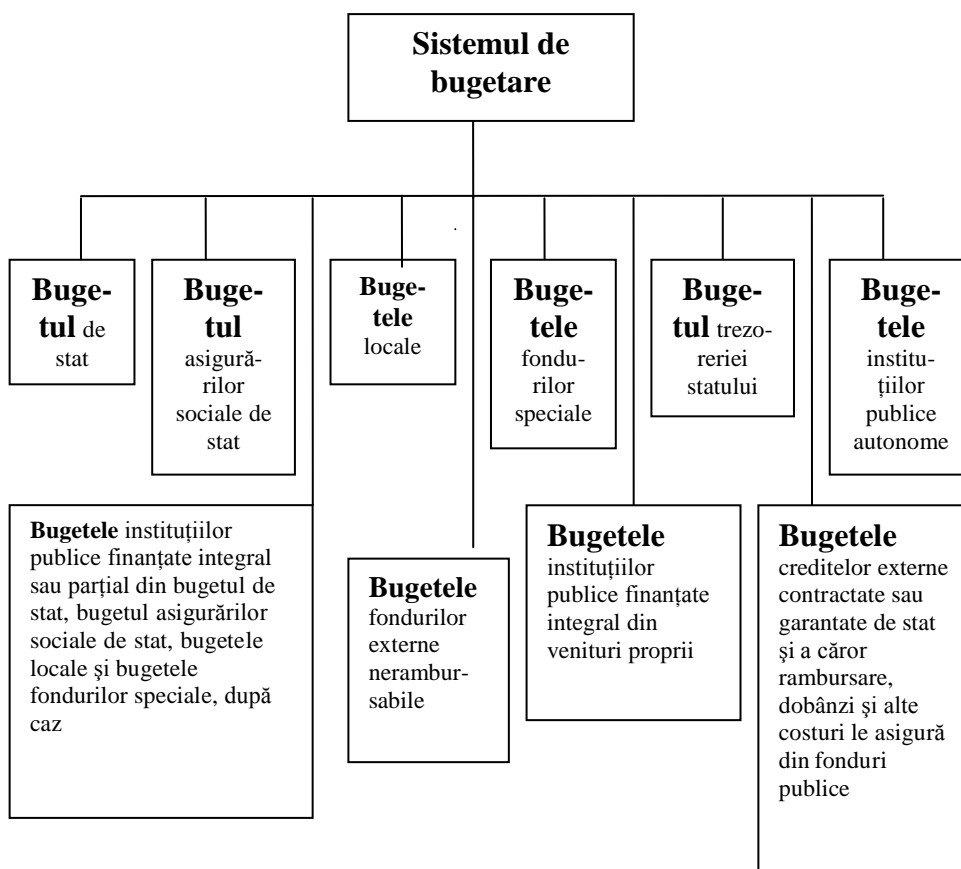
⁷ *Dascalu C., conf. univ. dr., coordonator, prof. univ.dr. Niculescu I., prof. univ. dr. Caraiani C., Ștefănescu A., Pitulice C., Convergența contabilității publice din România la Standardele Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public, Editura CECCAR, București, 2006, pag.13*

Bugetul prevede, de asemenea, un instrument important pentru controlul și evaluarea resurselor.

1.3.2. Componentele bugetului public

Componentele bugetului public sunt un sistem unitar de bugete format prevăzut în figura 2.1.⁸:

Figura nr. 1.1. Sistemul de bugetare

Sursa: prelucrată după Moșteanu T., coordonator, *Finanțe publice. Note de curs și aplicații pentru seminar*, Editura Universitară, București, 2008, pag. 289

❖ **Bugetul de stat.** Ca buget al administrației centrale de stat, bugetul de stat este elaborat și administrat de Guvern și aprobat de Parlament prin **lege**. El cuprinde veniturile și cheltuielile repartizate prin legea bugetară anuală, care sunt de importanță centrală.

⁸ Moșteanu T., coordonator, *op. cit.*, pag. 289

La închiderea exercițiului bugetar, reprezentanții puterii executive prezintă rapoarte cu privire la activitatea lor de mobilizare a resurselor și de folosire a cheltuielilor, în concordanță cu legea bugetului. În mod concret, există mai multe documente referitoare la bugetul de stat.

❖ **Bugetul asigurărilor sociale de stat**⁹ este alimentat din contribuția pentru asigurări sociale plătită de angajatori, contribuția individuală a salariaților la asigurările sociale, contribuția celor care beneficiază de bilete de tratament și de odihnă și alte venituri. Cheltuielile acestui buget vizează protecția socială și îmbracă forma pensiilor, trimerilor la tratament balnear și odihnă, indemnizațiilor și ajutoarelor de asigurări sociale etc.

❖ **Bugetele locale** dimensionează prevederile bugetare ale cheltuielilor în raport cu nevoile lor proprii, în corelare cu resursele pe care le pot mobiliza din impozite, taxe și celelalte venituri stabilite de legea bugetară. Rezultatele execuției bugetelor locale reprezentând excedente, rămân la dispoziția unităților. Autonomia stimulează inițiativa locală în realizarea veniturilor și satisfacerea cerințelor sociale locale.

În cazul în care bugetele nu-și pot acoperi cheltuielile din venituri proprii stabilite în conformitate cu legea, acestea pot beneficia de transferuri de fonduri bănești de la bugetul de stat. În acest fel, unitățile administrativ-teritoriale care se confruntă cu greutăți de ordin economic și financiar pot fi sprijinite pentru acoperirea unor cheltuieli care nu suportă amânare și nici nu pot fi diminuate. Bugetele județene reprezintă o verigă distinctă în cadrul bugetelor locale. Ele cuprind venituri și cheltuieli finanțate pentru obiective și acțiuni de interes județean.

❖ **Bugetele fondurilor speciale** se întocmesc în legătură cu dimensionarea resurselor și cheltuielilor necesare pentru finanțarea anumitor obiective și acțiuni necesare în perioada considerată, pentru care se constituie prelevări obligatorii predestinate acestora, pe baza unor legi speciale (prin care se instituie asemenea fonduri).

❖ **Bugetul trezoreriei generale a statului** cuprinde resursele și cheltuielile trezoreriei, ca instituție, privind activitatea prin care aceasta își îndeplinește funcțiile.

❖ **Bugetul instituțiilor publice autonome** cuprind resursele și cheltuielile acelor instituții publice centrale, care nu sunt subordonate nici unei alte instituții.

⁹ *Moșteanu T., Attila G., Buget și Trezorerie Publică, Editura Universitară, București, 2005, pag. 42-87*

❖ **Bugetele instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetul de stat** includ cheltuieli anuale ale instituțiilor publice ce funcționează doar pe baza resurselor primite de la bugetul de stat, în funcție de sistemul de finanțare și sunt în subordinea instituțiilor publice autonome, sau cuprind veniturile și cheltuielile anuale ale instituțiilor publice ce primesc subvenții de la bugetele mai sus menționate, după caz, în completarea fondurilor proprii (în cazul finanțării parțiale) și sunt în subordinea instituțiilor publice autonome. *În situația învățământului de stat acesta trebuie să întocmească distinct bugete pentru fiecare din cele două subcapitole ale clasificăției funcționale.*

❖ **Bugetele instituțiilor publice finanțate integral din venituri proprii** sunt documente în care sunt prevăzute și aprobate veniturile și cheltuielile instituțiilor publice aflate în subordinea unor instituții publice autonome, ce funcționează doar pe baza veniturilor proprii.

❖ **Bugetele creditelor externe rambursabile, contractate sau garantate de stat** se referă la fondurilor a căror rambursare, dobânzi și alte costuri se asigură din fonduri publice.

❖ **Bugetele fondurilor externe nerambursabile** sunt documentele în care sunt prevăzute și aprobate veniturile și cheltuielile fondurilor externe care nu trebuie rambursate.

Acest sistem unitar și corelat de bugete formează **bugetul general consolidat**, prin care se dimensionează și se compară, la nivelul unui an veniturile și cheltuielile statului și ale celorlalte instituții publice.

În Legea privind finanțele publice nr. 500/2002 se precizează:

„Veniturile și cheltuielile sistemului bugetar, cumulate la nivel național, alcătuiesc veniturile bugetare totale, respectiv cheltuielile bugetare totale care, după consolidare, prin eliminarea transferurilor dintre bugete, vor evidenția dimensiunile efortului financiar public pe anul respectiv, starea de echilibru sau dezechilibru, după caz”¹⁰.

1.3.3. Finanțarea bugetară a cheltuielilor publice

Odată ce ne-am format o idee despre modul de constituire a bugetului alocat, pentru a putea face o evaluare și o comparație între venituri și cheltuieli, este necesar să cunoaștem nivelul cheltuielilor publice, structura cheltuielilor publice și dinamica cheltuielilor publice.

¹⁰ Legea 500/2002 privind finanțele publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 597/13.08.2002

1. Nivelul cheltuielilor publice

Nivelul cheltuielilor publice totale și al diferitelor categorii de cheltuieli se apreciază atât static (la un moment dat), cât și dinamic (în evoluție pe o perioadă de timp), pe bază următorilor indicatori¹¹:

- a) nivelul cheltuielilor publice, în expresie nominală și reală;
- b) ponderea cheltuielilor publice în produsul intern brut;
- c) nivelul cheltuielilor publice pe locuitor.

a) Nivelul cheltuielilor publice (CP). Acest indicator poate fi exprimat în **mărime nominală** (în prețuri curente ale anului considerat) sau în **mărime reală** (în prețuri constante, în prețurile unui anumit an luat ca bază de comparație). Exprimarea în mărime reală, înlătură influența fenomenului inflaționist (de creștere a prețurilor).

b) Ponderea cheltuielilor publice în produsul intern brut (gCP, gCPi). Indicatorul se calculează ca raport procentual între nivelul cheltuielilor publice totale sau parțiale (categorii sau subcategorii) și P.I.B., după relația:

- pentru totalul cheltuielilor:

$$gCP / PIB = \frac{CP}{PIB} * 100, \text{ unde}$$

CP = cheltuieli publice totale

PIB = produsul intern brut

Exemplu: Conform anuarului statistic al României¹², în anul 2009 cheltuielile publice totale s-au ridicat la valoarea de 64373,5 mil. lei, iar P.I.B. a fost de 588 mld. lei. În consecință, ponderea cheltuielilor publice raportate la PIB fiind de 10,94%.

$$gCP / PIB = \frac{CP}{PIB} * 100 = \frac{64373,5 \text{ mil}}{588 \text{ mld}} * 100 = 10,94\%$$

- pentru fiecare categorie (subcategorie) de cheltuieli:

$$gCPi = \frac{CPi}{PIB} * 100, \text{ unde}$$

CPi = cheltuieli publice din categoria i

PIB = produsul intern brut

¹¹ Văcărel I., coordonator, Bistriceanu Gh.D., Anghelache G., Bodnar M., Bercea F., Moșteanu T., Georgescu F, Ediția a., *Finanțe publice IV a, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, 2006, pag. 138-148*

¹² *Anuarul statistic al României, Finanțe capitolul 21, semestrul I, 2010*

c) **Nivelul mediu al cheltuielilor publice pe locuitor (CPloc).**
Relația de calcul utilizată pentru calculul acestui indicator, este:

$$CP_{loc} = \frac{CP}{N} * 100, \text{ unde}$$

CP = cheltuielile publice totale

N = numărul de locuitori ai anului pentru care se efectuează calculul

Acești indicatori se pot exprima atât în monedă națională, cât și într-o monedă internațională, pentru a le conferi putere de comparație internațională.

Exemplu: Conform anuarului statistic al României, în anul 2009 cheltuielile publice pe locuitor au crescut față de anul precedent, înregistrându-se 2994,11 cheltuieli publice anuale pe fiecare locuitor.

$$CP_{loc} = \frac{CP}{N} = \frac{64373,5mil}{21,5mil} = 2994,11 \text{ ch. publice/loc.}$$

1. Structura cheltuielilor publice

Analiza cheltuielilor publice ale unei țări se poate realiza atât global, pe baza nivelului total al acestora, cât și sub aspect structural, pe diferite categorii în cadrul unor criterii de clasificare, specifice fiecărei țări sau cu valabilitate generală în cadrul organismelor internaționale. Cele mai folosite tipuri de clasificări ale cheltuielilor publice sunt **clasificarea funcțională** (după scopul alocării) și **clasificarea economică** (după caracteristicile economice ale cheltuielilor publice ca mod de tranzacție guvernamentală)¹³.

Structura cheltuielilor publice este exprimată prin proporțiile pe care le au categoriile de cheltuieli, în cadrul criteriilor de clasificare, în totalul cheltuielilor publice.

Se utilizează următoarea formulă de calcul:

$$gsCP_i = \frac{CP_i}{CP} * 100, \text{ unde}$$

gsCP_i = greutatea specifică (ponderea) cheltuielii publice a categoriei „i” în totalul cheltuielilor publice

CP_i = cheltuiala publică din categoria „i”

CP = cheltuielile publice totale

¹³ *Văcărel I., coordonator, Bistriceanu Gh.D., Anghelache G., Bodnar M., Bercea F., Moșteanu T., Georgescu F., op. cit., pag. 142*

Structura cheltuielilor publice, exprimate în ponderi, ne arată, în fiecare an bugetar, cum sunt direcționate resursele financiare publice, în ce proporții, spre diferitele categorii de obiective și acțiuni.

2. *Dinamica cheltuielilor publice*

Pentru aprecierea corectă a **cheltuielilor publice**, este necesar să se urmărească dinamica acestora, respectiv modificarea (creșterea sau scăderea) nivelului acestora în timp.

Dacă între cele două momente ale analizei în dinamică, respectiv perioada de bază (t_0) și perioada curentă (t_1) apar modificări de ordin monetar (deprecieri ori aprecieri monetară), prezentarea comparativă a datelor în mărimi nominale (prețuri curente) poate da o imagine deformată asupra evoluției cheltuielilor. De aceea, pentru corectarea influențelor determinate de modificarea puterii de cumpărare a monedei, este necesară exprimarea modificării cheltuielilor în mărimi reale (prețuri constante)¹⁴.

Transformarea nivelului cheltuielilor, din mărimi nominale în mărimi reale, se realizează cu ajutorul indicelui de preț, conform relației¹⁵:

$$CPr_0 = \frac{CPn_0}{IP_0}, \quad CPr_1 = \frac{CPn_1}{IP_1}$$

CPr_0 = cheltuieli publice recalulate pentru perioada de bază;

CPr_1 = cheltuieli publice recalulate pentru perioada curentă;

CPn_0 = cheltuieli publice ale perioadei de bază, exprimate în prețuri curente;

CPn_1 = cheltuieli publice ale perioadei curente, exprimate în prețuri curente;

Ip_0 = indicele prețurilor din perioada de bază, față de perioada de referință (prețurile unui an luat ca punct de comparație);

Ip_1 = indicele prețurilor din perioada curentă.

Indicatorii dinamicii cheltuielilor publice sunt:

a) modificarea nominală a cheltuielilor publice;

b) modificarea reală a cheltuielilor publice;

c) modificarea ponderii cheltuielilor publice în produsul intern brut;

d) modificarea nivelului mediu al cheltuielilor publice pe locuitor;

e) modificarea structurii cheltuielilor publice;

¹⁴ *Ibidem.*, pag. 146.

¹⁵ *Moșteanu T. și coolectiv, Finanțe publice. Note de curs și seminar, Editura Tribuna Economică, 2002, pag. 60-62.*

f) indicatorul privind corespondența dintre creșterea cheltuielilor publice;

și creșterea produsului intern brut;

g) elasticitatea cheltuielilor publice în raport cu produsul intern brut.

Exemplu: Conform anuarului statistic al României, în perioada 2008-2009, analizând consecutiv cei doi ani, cheltuielile publice recalulate în anul 2009 sunt mai mari decât în 2008.

$$CPr_{2008} = \frac{CPn_{2008}}{Ip_{2008}} = \frac{51235,6mil.}{1,0785mil.} = 47506,35mil.$$

$$CPr_{2009} = \frac{CPn_{2009}}{Ip_{2009}} = \frac{64373,5mil.}{1,0559mil.} = 67971,97mil.$$

a) Modificarea nominală a cheltuielilor publice

Modificarea (creșterea sau scăderea) nominală a cheltuielilor publice poate fi exprimată în două moduri¹⁶:

1) în mărimi absolute;

2) în mărimi relative.

a1) Modificarea nominală a cheltuielilor publice în mărimi absolute ($\Delta CPn1/0$)

Calculul se face prin diferența dintre nivelul cheltuielilor publice în prețuri curente ale anului curent ($CPn1$) și cheltuielile publice în prețuri curente ale anului de bază ($CPn0$), după relația:

$$\Delta CPn1/0 = CPn1 - CPn0$$

Exemplu: Conform anuarului statistic al României, în perioada 2008-2009, analizând consecutiv cei doi ani, modificarea nominală a cheltuielilor publice în mărime absolută, reprezintă 13137,9 cheltuieli publice în prețuri curente.

$$\begin{aligned} \Delta CPn2009/2008 &= CPn_{2009} - CPn_{2008} = 64373,5 \text{ mil.} - 51235,6 \text{ mil.} = \\ &= 13137,9 \text{ mil.} \end{aligned}$$

a2) Modificarea nominală a cheltuielilor publice în mărimi relative ($\Delta\%CPn1/0$)

Acest indicator exprimă procentual și reflectă proporția modificării cheltuielilor publice, în sensul creșterii sau al reducerii.

¹⁶ Moșteanu T., coordonator, op.cit., pag. 60

$$\Delta\%CP_{n1/0} = \frac{CP_{n1} - CP_{n0}}{CP_{n0}} * 100$$

sau

$$\Delta\%CP_{n1/0} = \frac{CP_{n1}}{CP_{n0}} * 100 - 100$$

Exemplu: Conform anuarului statistic al României, în perioada 2008-2009, analizând consecutiv cei doi ani, modificarea nominală a cheltuielilor publice în mărime relativă, reprezentând 25%.

$$\begin{aligned} \Delta\%CP_{n2009/2008} &= \frac{CP_{n2009} - CP_{n2008}}{CP_{n2008}} * 100 = \\ &= \frac{64373,5mil. - 51235,6mil.}{51235,6mil.} * 100 = 25,64\% \end{aligned}$$

sau

$$\Delta\%CP_{n2009/2008} = \frac{CP_{n2009}}{CP_{n2008}} * 100 - 100 = \frac{64373,5mil.}{51235,6mil.} * 100 - 100 = 25,64\%$$

b) Modificarea reală a cheltuielilor publice

Acest indicator exprimă modificarea cheltuielilor publice, eliminând influența modificărilor prețurilor, de la o perioadă la alta (prin recalculare, în funcție de indicii de prețuri).

Indicatorul se poate exprima în două moduri:

- 1) în mărimi absolute;
- 2) în mărimi relative.

b1) Modificarea reală a cheltuielilor publice în mărimi absolute ($\Delta CPr_{1/0}$)

Calculul se face prin diferența dintre nivelul cheltuielilor publice (recalculat în prețuri constante) ale anului curent (CPr_1) și cheltuielile publice (în prețuri constante) ale anului de bază (CPr_0), după relația:

$$\Delta CPr_{1/0} = CPr_1 - CPr_0$$

Exemplu: Conform anuarului statistic al României, în perioada 2008-2009, analizând consecutiv cei doi ani, cheltuielilor publice în mărimi absolute, reprezentând 20465,62 cheltuieli publice recalculat.

$$\Delta CPr_{2009/2008} = CPr_{2009} - CPr_{2008} = 67971,97mil. - 47506,35 mil. = 20465,62 mil.$$

b2) Modificarea reală a cheltuielilor publice în mărimi relative ($\Delta\%CPr_{1/0}$)

Acest indicator se exprimă procentual și se poate calcula astfel:

$$\Delta\% CPr_{1/0} = \frac{CPr_1 - CPr_0}{CPr_0} * 100$$

sau

$$\Delta\% CPr_{1/0} = \frac{CPr_1}{CPr_0} * 100 - 100$$

Exemplu: Conform anuarului statistic al României în perioada 2008-2009, analizând consecutiv cei doi ani, modificarea reală a cheltuielilor publice în mărime relativă, reprezentând 43%.

$$\Delta\% CPr_{2009/2008} = \frac{CPr_{2009} - CPr_{2008}}{CPr_{2008}} * 100 = \frac{20465,62mil.}{47506,35mil.} * 100 = 43\%$$

sau

$$\Delta\% CPr_{2009/2008} = \frac{CPr_{2009}}{CPr_{2008}} * 100 - 100 = \frac{67971,97mil.}{47506,35mil.} * 100 - 100 = 43\%$$

c) Modificarea ponderii cheltuielilor publice în produsul intern brut

Indicatorul se exprimă în mărime relativă și se calculează făcându-se diferența dintre ponderea cheltuielilor publice în P.I.B. în perioada curentă și ponderea cheltuielilor publice în P.I.B. în perioada de bază, conform relației:

$$\Delta\left(\frac{CP}{PIB_{1/0}}\right) = \frac{CP_1}{PIB_1} * 100 - \frac{CP_0}{PIB_0} * 100$$

Calculul se poate face atât pe total cheltuieli, cât și pe principalele categorii de cheltuieli.

Exemplu: Conform anuarului statistic al României, în perioada 2008-2009, analizând consecutiv cei doi ani, modificarea ponderii cheltuielilor publice în produsul intern brut, reprezentând 0,78%.

$$\begin{aligned} \Delta \frac{CP_{2009/2008}}{PIB_{2009/2008}} &= \frac{CP_{2009}}{PIB_{2009}} * 100 - \frac{CP_{2008}}{PIB_{2008}} * 100 = \\ &= 10,94\% - \frac{51235,6mil}{504mld} * 100 = 10,94 - 10,16\% = 0,78\% \end{aligned}$$

d) Modificarea nivelului mediu al cheltuielilor publice pe locuitor

Acest indicator reflectă modificarea nivelului mediu al cheltuielilor publice pe locuitor în perioada supusă analizei. Calculul se efectuează prin

diferența dintre cheltuielile publice pe locuitor din anul curent și aceleași cheltuieli, dar din anul de bază, după relația:

$$\Delta CP_{loc} = CP_{loc_1} - CP_{loc_2}$$

Exemplu: Conform anuarului statistic al României, în perioada 2008-2009, analizând consecutiv cei doi ani, modificarea nivelului mediu al cheltuielilor publice pe locuitor, reprezintă 622,1 cheltuieli pe locuitor.

$$\Delta CP_{loc} = CP_{loc_{2009}} - CP_{loc_{2008}} = 2994,11 \text{ mil.} - 2372,01 \text{ mil.} = 622,1 \text{ mil.}$$

e) Modificarea structurii cheltuielilor publice ($\Delta gsCP_{i_{1/0}}$)

Indicatorul se calculează făcându-se diferența dintre ponderea cheltuielilor publice, din categoria „i”, în total cheltuieli publice, pentru perioada curentă și ponderea aceleași cheltuieli publice „i”, în total cheltuieli publice, pentru perioada de bază.

Calculul se poate face, pentru fiecare categorie de cheltuieli și pe subdiviziuni ale acestei categorii.

Relația de calcul este următoarea:

$$\Delta gsCP_{i_{1/0}} = gsCP_{i_1} - gsCP_{i_0}, \text{ unde}$$

$$gsCP_0 = \frac{CP_{i_0}}{CP_0} * 100$$

și

$$gsCP_1 = \frac{CP_{i_1}}{CP_1} * 100$$

f) coeficientul de devansare a creșterii PIB de către creșterea cheltuielilor publice, ca raport între modificarea cheltuielilor publice în perioada curentă față de perioada de bază și modificarea PIB în perioada curentă față de perioada de bază:

Indicatorul se calculează după formula:

$$K = \frac{ICP_{1/0}}{IPIB_{1/0}} = \frac{CP_1/CP_0}{PIB_1/PIB_0}, \text{ unde}$$

$ICP_{1/0}$ = indicele creșterii cheltuielilor publice

$IPIB_{1/0}$ = indicele creșterii produsului intern brut

Acest indicator poate îmbrăca următoarele valori:

$$* K > 1, \text{ respectiv, } \frac{CP_1}{CP_0} > \frac{PIB_1}{PIB_0}$$

- caz în care ritmul de creștere a cheltuielilor publice devansează ritmul de creștere a produsului intern brut.

$$* K = 1, \text{ respectiv } , \frac{CP_1}{CP_0} = \frac{PIB_1}{PIB_0}$$

- în această situație ritmurile de creștere a celor doi indicatori sunt egale.

$$* K < 1, \text{ respectiv } , \frac{CP_1}{CP_0} < \frac{PIB_1}{PIB_0}$$

- în cazul acesta, ritmul de creștere a produsului intern brut devansează ritmul de creștere a cheltuielilor publice.

Exemplu: Conform anuarului statistic al României, în perioada 2008-2009, analizând consecutiv cei doi ani, coeficientul de devansare a creșterii PIB, reprezintă 1,07.

$$K = \frac{ICP_{2009/2008}}{IPIB_{2009/2008}} = \frac{CP_{2009}/CP_{2008}}{PIB_{2009}/PIB_{2008}} = \frac{64373,5mil./51235,6mil.}{588mld/504mld} = \frac{1,26}{1,17} = 1,07$$

$K = 1,07 > 1$ ceea ce înseamnă că ritmul de creștere a cheltuielilor publice a devansat ritmul de creștere a PIB-ului.

g) Elasticitatea cheltuielilor publice în raport cu produsul intern brut (eCP/PIB)

Indicatorul se calculează folosind următoarea relație:

$$eCP/PIB = \frac{\Delta CP/CP}{\Delta PIB/PIB}$$

$$\Delta CP = CP_1 - CP_0$$

$$\Delta PIB = PIB_1 - PIB_0$$

CP și ΔCP = cheltuielile publice și modificarea acestora în perioada de referință

PIB și ΔPIB = produsul intern brut și modificarea acestuia în perioada de referință

Exemplu: Conform anuarului statistic al României, în perioada 2008-2009, analizând consecutiv cei doi ani, elasticitatea cheltuielilor publice în raport cu PIB, fiind 1,42 ceea ce presupune cheltuieli publice mai mici decât modificarea relativă a produsului intern brut.

$$e_{CP/PIB} = \frac{\Delta CP/CP}{\Delta PIB/PIB} = \frac{1337,9 \text{ mil.} / 64373,5 \text{ mil.}}{84 \text{ mld.} / 588 \text{ mld.}} = \frac{0,20}{0,14} = 1,42$$

$$\Delta CP = CP_{2009} - CP_{2008} = 64373,5 \text{ mil.} - 51235,6 \text{ mil.} = 13137,9 \text{ mil.}$$

$$\Delta PIB = PIB_{2009} - PIB_{2008} = 588 \text{ mld.} - 504 \text{ mld.} = 84 \text{ mld.}$$

Elasticitatea cheltuielilor publice în raport cu produsul intern brut (CP/PIB) măsoară reacția și amplitudinea acestei reacții, modificării cheltuielilor publice determinată de modificarea produsului intern brut.

De obicei, la o creștere a produsului intern brut corespunde o creștere a cheltuielilor publice și invers, dar reacțiile sunt de mărimi diferite, cuantificate în dimensiunea elasticității.

Elasticitatea poate lua următoarele valori:

$$* e_{CP / PIB} > 1$$

Aceasta înseamnă că modificarea relativă a cheltuielilor publice este mai redusă decât modificarea relativă a produsului intern brut, respectiv cheltuielile publice sunt inelastice în raport cu produsul intern brut.

$$* e_{CP / PIB} = 1$$

În această situație, cheltuielile publice se modifică în aceeași proporție cu modificarea produsului intern brut, respectiv elasticitate unitară (proporțională).

$$* e_{CP / PIB} < 1$$

Cheltuielile publice sunt elastice în raport cu produsul intern brut, iar la o modificare a acestuia, cheltuielile publice se modifică mai rapid.

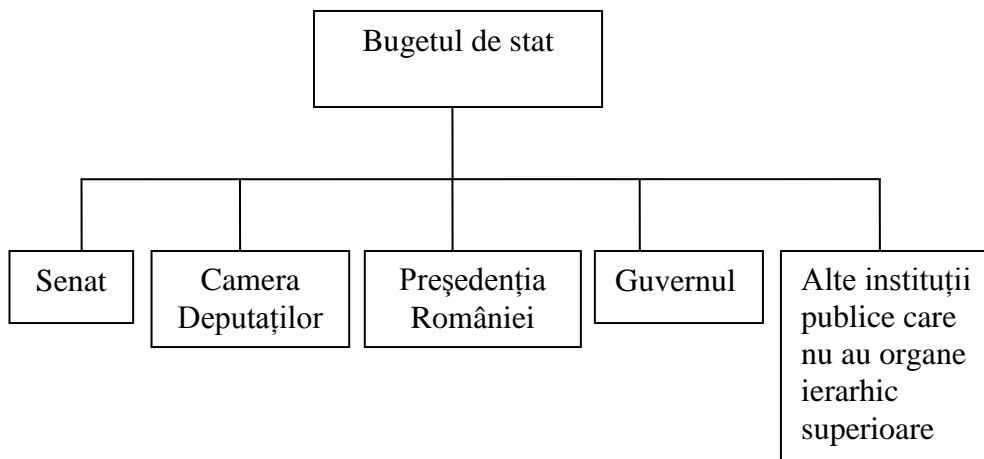
Pentru a avea o analiză mai detaliată a cheltuielilor publice se pot folosi fracții care să arate dezvoltarea tipurilor individuale de cheltuieli (apărare, educație, sănătate, etc.). Elasticitatea lor poate fi analizată în relație cu produsul intern brut sau cu volumul global al cheltuielilor publice (de exemplu, elasticitatea cheltuielilor pentru sănătate).

1.3.4. Organizarea sistemului bugetar în România

Bugetul de stat cuprinde în structura sa bugetul următoarelor entități, prezentat în figura 1.2., el se aprobă de către Parlament prin legea bugetară anuală¹⁷.

¹⁷ *Dascalu C., conf. univ. dr., coordonator, prof. univ.dr. Niculescu I., prof. univ. dr. Caraiani C., Ștefănescu A., Pitulice C., op. cit., pag. 18-20*

Figura nr. 1.2. Structura bugetului de stat

Sursa: prelucrată după Dascalu C., conf. univ. dr., coordonator, prof. univ.dr. Niculescu I., prof. univ. dr. Caraiani C., Ștefănescu A., Pitulice C., *Convergența contabilității publice din România la Standardele Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public*, Editura CECCAR, București, 2006, pag 18-20

Activitatea finanțelor publice include elaborarea și execuția bugetului, stabilirea și perceperea impozitelor, taxelor și a celorlalte venituri ale statului, urmărirea utilizării mijloacelor financiare aflate la dispoziția instituțiilor publice, controlul modului de folosire a mijloacelor materiale și bănești aparținând regiilor autonome și celorlalte instituții publice.

Organul de decizie în domeniul finanțelor publice este Parlamentul. Acesta stabilește și aprobă, prin lege, veniturile statului și normele de cheltuieli aferente entităților publice. Parlamentul examinează și aprobă anual bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele fondurilor speciale, precum și contul general al execuției bugetului. Legea stabilește veniturile și cheltuielile bugetului pentru fiecare an, desfășurându-le pe capitole și subcapitole și respectiv pe acțiuni și articole de cheltuieli.

Guvernul, organul suprem al administrației de stat, elaborează proiectul bugetului și al contului general anual de execuție bugetară, supunându-le aprobării Parlamentului. De asemenea, Guvernul aprobă și răspunde de realizarea prevederilor bugetare și exercită conducerea generală a activității executive în domeniul finanțelor.

Ministerul Finanțelor Publice are, în procesul bugetar, o gamă largă de competențe și responsabilități, care se pot rezuma astfel:

- coordonează acțiunile care constituie responsabilitatea Guvernului cu privire la sistemul bugetar public;
- dispune măsuri de aplicare a politicii fiscal-bugetare;
- emite norme metodologice de elaborare a bugetelor, privind practicile de încasare a veniturilor, de angajare, ordonanțare,

lichidare și plată a cheltuielilor, de încheiere a exercițiului, de contabilizare și raportare;

- aprobă clasificările bugetare și modificările acestora;
- monitorizează execuția bugetară;
- colaborează cu Banca Națională a României la elaborarea balanței de plăți externe, a reglementărilor în domeniul monetar și valutar;
- propune soluții de acoperire a deficitului sau de utilizare a excedentului din contul curent al balanței de plăți externe etc.

Ministerele și celelalte organe ale administrației centrale de stat au compartimente specializate în domeniul financiar, care îndeplinesc următoarele atribuții:

- elaborează bugete de venituri și cheltuieli și urmăresc realizarea acestora;
- repartizează creditele bugetare organelor ierarhic inferioare;
- exercită controlul financiar asupra activității unităților subordonate și iau măsuri pentru înlăturarea deficiențelor constatate.

Organele locale ale administrației de stat (consilii comunale, orașenești, municipale etc.) realizează autonomia locală și au ca atribuții următoarele:

- aprobarea anuală a bugetului local;
- stabilirea impozitelor și taxelor locale, precum și a taxelor speciale pe termen limitat, în condițiile prevăzute de lege;
- încurajarea organizării și desfășurării activității agenților economici în scopul creșterii veniturilor locale și al atragerii forței de muncă disponibile.

Entitățile publice de subordonare centrală sau locală întocmesc bugete de venituri și cheltuieli, urmăresc realizarea bugetelor aprobate de organele competente, îndeplinirea obligațiilor față de stat, utilizarea potrivit destinației a resurselor financiare primite de la stat etc.

1.3.5. Etapele procesului bugetar

Procesul bugetar presupune existența resurselor financiare ale statului, mobilizarea și folosirea lor cu eficiență¹⁸.

Conform Legii finanțelor publice, activitatea bugetară parcurge următoarele etape:

1. Elaborarea proiectului bugetului

Această etapă se elaborează de către Ministerul Finanțelor Publice pe baza propunerilor instituțiilor, a evoluției economice din perioada

¹⁸ *Bistriceanu G.D., Popescu G.H., op. cit., pag. 331-334*